Työ- ja elinkeinoministeriö
Alueet ja kasvupalvelut -osasto **10.10.2018**

Pohjois- ja Itä-Suomen asema koheesiopolitiikan rahoituksessa kaudella 2021 - 2027

Pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistuki

Suomen liittymissopimuksen mukainen erityistuki pohjoisille harvaan asutuille alueille on mukana komission ehdotuksessa koheesiopolitiikan varojenjaosta. Erityistuen suuruudeksi komissio esittää 30 euroa asukasta kohden vuodessa. Tämä on nimellisesti saman suuruinen kuin nykyisellä kaudella, eli määrässä ei ole huomioitu inflaatiota. Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että pohjoisten harvaan asuttujen alueiden erityistuki turvataan. Riittävään rahoituksen tasoon otetaan kantaa myöhemmin osana rahoituskehyskokonaisuutta.

Turvaverkkojärjestely ja harvan asutuksen peruskriteeri Pohjois- ja Itä-Suomen saannon laskennassa

Edellä mainitun erityisrahoituksen ohella harvan asutuksen peruskriteeri sisältyy koheesiopolitiikan varojenjaossa kehittyneiden alueiden laskentamekanismiin. Pohjois- ja Itä-Suomi ovat kuitenkin komission esityksessä siirtymäalueita. Tämä johtuu pääasiassa siitä, että ehdotuksessa on laskettu siirtymäalueiden määrittelyssä BKT-rajaa 90 prosenttiin EU27-keskiarvosta (aiemmin 100). Tämän muutoksen johdosta Suomen nuts2-tason alueet ovat siirtymäalueita lukuun ottamatta Helsinki-Uusimaata ja Ahvenanmaata.

Koheesiopolitiikan varojenjakomekanismiin sisältyy kuitenkin myös turvaverkkojärjestely, jonka mukaan siirtymäalue ei voi saada vähempää kuin mitä se saisi kehittyneempänä alueena. Tämä tarkoittaa sitä, että Pohjois- ja Itä-Suomen saannon laskennassa hyödynnetään kehittyneiden alueiden laskentamekanismia, jossa harvan asutuksen kriteeri on mukana. Käytännössä Pohjois- ja Itä-Suomi hyötyy harvan asutuksen peruskriteeristä, joka muodostaa suuren osan sen laskennallisesta saannosta. Euromääräisen saannon näkökulmasta ei ole eroa sillä, käytetäänkö laskennassa turvaverkkojärjestelyä vai suoraan kehittyneiden alueiden laskentamekanismia. Laskennallisen saannon näkökulmasta turvaverkkojärjestely ei siten aseta Pohjois- ja Itä-Suomea epäedullisempaan asemaan nykykauteen verrattuna. Saannon osalta on myös huomioitava, että komission esityksen mukaista laskentamekanismia käytetään jäsenvaltiokohtaisen saannon määrittelemiseen, vaikka laskenta tehdään alueellisella tasolla. Tulevassa rakennerahasto-ohjelmassa varojen jakautuminen maakunnille alueluokkien sisällä (esim. siirtymäalueet) on kansallisessa päätösvallassa.

Edellä kuvattu turvaverkkojärjestely ei ole kertaluonteinen ratkaisu: turvaverkko on mukana myös nykykauden 2014 - 2020 varojenjakomenetelmässä (täsmälleen sama teksti). Nykyinen kausi on ensimmäinen kerta, kun varojenjakomenetelmässä on mukana erillinen siirtymäalueiden kategoria. Siirtymäalueiden turvaverkko on siis ollut olemassa yhtä kauan kuin on ollut siirtymäalueita. Myös nykykautta aiemmin laskentamenetelmään on aina kuulunut tiettyjä järjestelyjä sen turvaamiseksi, että minkään alueen/valtion saanto ei laske (tai nouse) kohtuuttoman paljon.

Harvan asutuksen peruskriteeriä ei ole mahdollista sellaisenaan siirtää kehittyneiden alueiden jakokriteereistä siirtymäalueiden kriteereihin, koska alueluokkien laskentamekanismit ovat jo peruslähtökohdiltaan ja -logiikaltaan erilaiset.